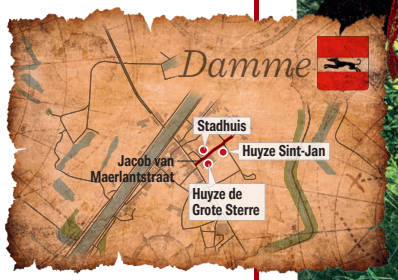
DE BOURGONDISCHE TIJDREIS MET BART VAN LOO



Op vakantie in eigen land, dat is het devies van 2020. Waarom dan niet reizen met een nieuwe dimensie? Ga mee met schrijver Bart Van Loo, de specialist van de Bourgondische middeleeuwen, en steek de grenzen van de tijd over. Ontdek hoe je in het hier en nu de tastbare sporen kan zien, beleven, voelen, misschien zelfs horen en ruiken, uit de tijd van toen.

Tekst: Bart Van Loo
Foto's: Geert van de Velde





De pest, een ijskoude winter en dan die dodelijke val





Het leven van Maria van Bourgondië was kort maar hevig. Ze was amper 20 toen haar vader sneuvelde. Maximiliaan van Oostenrijk werd de nieuwe man in haar leven. Zie hoe de onhandige Habsburger de anjer uit haar keurslijf prutste om met haar te mogen trouwen, hoe ze samen schaatsten over de bevroren weilanden in Brugge. En hoe Maximiliaan in 1482, kort na die ijskoude winter, komt aansnellen als zijn jonge vrouw zieltogend naast haar paard ligt in Wijnendale.



De nissen van het stadhuis van Damme gedenken het huwelijk tussen Karel de Stoute en Margaretha van York. Links staat Karel, die een ring aanbiedt. Margaretha staat rechts, en reikt haar hand.

Damme

Waar de straten vol bloemen gestrooid werden

Spreek de naam Damme uit. En begin dan te improviseren. Wedden dat u op de proppen komt met een van de volgende woorden? Schilderachtig. De voorhaven van Brugge. De Damse vaart. De plek ook van Jacob van Maerlant. En van Lamme Goedzak natuurlijk. Iedereen die ons land doorkruist, staat op een dag in dit pittoreske boekendorp, al is de tijd dat Japanners in ontelbare bussen werden aangevoerd om – *klik* – het stadhuis – *klik* – te fotograferen en vervolgens gelijk weer naar Brugge terug te keren gelukkig voorbij.

Elke keer is het raak. Je verlaat de stedelijke omgeving van Brugge om rustig langs die edelrechte vaart te tuffen. Je gaat automatisch trager rijden. Er is tijd genoeg om te beseffen dat je op weg bent naar een stevig uitgedund stadje, toch vergeleken met de glorietijd: vandaag 600 inwoners, rond 1300 waren er dat tien keer zoveel. Tegelijk met het verzanden van het Zwin, trokken handelaars en werklieden weg. Pas veel later kwam het toerisme op gang.

De geschiedenis van Damme wordt uitgelegd in Huyze de Grote Sterre, dat bestaat uit twee gerestaureerde vijftiende-eeuwse handelspanden. Als je er rondloopt, moet je beseffen dat een aantal muren en gewelven in de kelderruimte nog helemaal uit de dertiende eeuw stammen, de tijd dat Vlaanderen onder het gezag van twee opmerkelijke vrouwen (de gravinnen Johanna en Margaretha) uitgroeide tot de Silicon Valley van zijn tijd. Toen de Bourgondische hertogen in onze contreien neerstreken, plukten zij daar volop de vruchten van. Op het einde van de vijftiende eeuw zou de ondergang van het Bourgondische huis hand in hand gaan met de neergang van Vlaanderen en de opkomst van Brabant. De dood van Maria van Bourgondië zou die periode definitief inluiden.

Rond 1180 had de Vlaamse graaf Filips van de Elzas het havenstadje Damme gesticht om ervoor te zorgen dat de zeeschepen dichter bij Brugge konden aanleggen. Door de verzanding van het Zwin kwamen die niet verder dan deze nieuwe haven – de naam Damme verwijst natuurlijk naar de dam tussen Zwin en het kanaal. Hier werden de goederen in kleinere vaartuigen overgeladen die vervolgens koers zetten richting Brugge. De verzanding zette zich voort en uiteindelijk werd ook het verderop gelegen Sluis zo'n voorhaven.

Het was in Sluis – toen nog Vlaanderen, nu Zeeland in Nederland – dat Maria van Bourgondië op 25 juni 1468 uitkeek naar de komst van Margaretha van York, met wie haar vader Karel de Stoute zou trouwen na de dood van Maria's eigen moeder Isabella. Stonden dochter en hertog op de trappen van het belfort, het bordes waar je nu nog op kan gaan staan? Wie zal het zeggen?

Maria was elf jaar, haar moeder drie jaar eerder gestorven en nu keek ze de zus van de Engelse koning voor het eerst in de ogen. Margaretha zou geen stiefmoeder worden, eerder een soort van moederlijke vriendin. Tenslotte was ze zelf ook maar tweeëntwintig.

Van Sluis ging het meteen richting Damme. Daar werd het huwelijk voltrokken. Het stadhuis werd dat jaar opgeleverd, maar stond wellicht nog in de steigers zodat de ceremonie een dikke honderd meter verderop plaatsvond, in Huyze Sint-Jan, dat er wonderlijk genoeg nog altijd staat vandaag. Baljuw Eustachius Weyts moet het een eer hebben gevonden om het hertogelijke huwelijk onder zijn dak te laten doorgaan. De straten hingen vol met wandtapijten en er werden bloemen uitgestrooid. Nadien volgde een eindeloos sprookjesbanket in Brugge.

Ik wandel door de Jacob van Maerlantstraat, van de laatgotische gevels van Huyze Sint-Jan naar die van de Sterre. Daar gekomen werp ik een blik op het stadhuis. In de façade staan een aantal nissen met beelden. Helemaal rechts zien we het hertogelijke paar: Karel de Stoute biedt een ring aan, Margaretha van York reikt haar hand, ze staan op het punt met elkaar verbonden te worden. Dan valt mijn blik op de overkant. En stel ik vast dat de twee vandaag uitkijken op Delicatessen De Bourgondiër, een gastronomisch charcuteriewinkeltje. Kan het symbolischer?



▪ Damme was een bloeiende voorhaven van Brugge, maar met het verzanden van het Zwin trokken handelaars en werklieden weg.



▪ Huyze Sint-Jan, waar Karel en Margaretha hun huwelijk vierden.

